

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Colomer, núm. 24.
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

LA ASSAMBLEA CATALANISTA Á MANRESA *

Deyam en nostre darrer número que l' acte que 's celebrava á Manresa era sens dupte lo mes important realisat fins al present per lo catalanisme. Avuy devem afegir'hi que del acte de Manresa, n' ha sortit d' una manera práctica y concreta lo verdader programa catalanista.

Fins are, lo catalanisme, segons opinió de molts, era una idea vaga, defensada y enaltida per quatre poetas y somniadors d' exaltada fantasía; d' avuy en avant lo catalanisme te ja un programa votat y sancionat per tota Catalunya, que tota ha acudit á la Assamblea de Manresa pera autorisarlo degudament, qual programa, confeccionat ben al revés de com se fan los programas polítics, que aquestos son exclusivament los quefes del partit qui 'ls redactan y votan, podrém, ab lo cap alt, defensarlo y posarlo devant per devant de tots los altres dels diferents partits que tant se *desvetllan* pera fer la felicitat d' aquesta desgovernada Espanya.

No detallarem avuy los brillants discursos y defenses d' esmenas de las bases presentadas per la ponencia, donchs á mes de que faríam només que repetir lo que han dit ja tots los periódichs de Catalunya y fora d' ella, nos ho priva la falta d' espay y temps pera fer'ho com se mereix l' importancia del acte. Preferim ocuparnose'n en altres números y publicar los travalls íntegros tal com foren dits y discutits en l' Assamblea, sense comentaris per la nostra banda, que semblarían interessats, deixant al bon criteri dels catalans, que reflexionin sobre los sólits fonaments ab que 's basa lo *projecte de Constitució regional catalana*.

Per altra banda altre dels motius perque no ressenyém extensament l' acte de Manresa es perque tenim noticias que lo patriórich «Centre Catalá» de nostra ciutat empendrá en breu una série d' actes públichs y conferencias, explicant una per una lo sentit y significació de las bases aprobadas en l' Assamblea. Allavors, sense por de repetirnos, ne parlarèm de cada una de las esmentadas bases, esmersanthi tot l' espay necessari y ab la major claretat possible pera que estiga al alcans de totas las inteligencias.

No obstant devem consignar ab gran satisfacció qu' en las discussions se fugí del sistema parlamentarista, tant en moda en los temps actuals havent'hi unanimitat de parers entre 'ls delegats que hi assistiren en representació de totas las comarcas y poblacions importants de Catalunya.

Las bases s' aprobaren totas, casi per unanimitat, esceptuant la 2.ª que en virtut de la esmena presentada per lo senyor Rayné, delegat per Lleyda fou derogada ab aplauso de tots los delegats y assistents en l' acte de la votació. Dita base establía que 'l poder central monárquich podría esser representat á Catalunya per un Príncep de la sanch: y en son defecte, com en lo cas d' establirse altra forma de Govern, representat per un delegat que deuría esser necessàriament catalá.

No cal dir que nos plau moltíssim la derogació de la base 2.ª donchs com digué molt bé lo senyor Rayné, los Prínceps de la sanch s' acabaren ab la mort del Compte d' Urgell.

Restans enviar nostra felicitació á la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* per lo bon acert ab que dirigí las sessions de l' Assamblea de Manresa, en lo qual s' evidenciaren una vegada més los sentiments d' amor á Catalunya tantas altras voltas demostrat per los digníssims individus que la componen.

DUAS CARTAS DEL PRESIDENT DE LA ASSOCIACIÓ DE PROPAGANDA CATALANISTA

II

SR. JAUME D' URGELL.

SANTA COLOMA DE CERVELLÓ.

Molt estimat amich: Os prometía en ma anterior dirvos quelcom del que penso en materia de procediments, y vaig á complir ma paraula.

Jo, apreciable company, soch dels que tenen fé, fins entussiasme, pro m' crech no ser impacient. Penso, no obstant, á voltas, que potser ja fora hora de que en la nostra campanya anéssim aplicant alguns d' aquells procediments que, mal que 'ns pesi, haurém d' adoptar si volém conseguir quelcom, ja que, segons sembla, hem acordat

prescindir dels medis revolucionaris. No es aixó dir, com alguns que d' esperar se cansan, qu' ha passat l' época dels literats y qu' es hora ja de deixarnos d' *englantines* y *violes*. Lluny de mí tal idea, puig al contrari, jo soch dels que mes fé tenen en la acció de la literatura, que si á Grecia Píndaro enaltint las victorias patrias y Alceo de Lesbos fent odiosa la tiranía elevaren lo nivell moral del poble grech, á Catalunya nostres historiadors rememorant las glorias catalanas, y nostres poetas fent vibrar las cordas del patriotisme, han despertat al poble catalá de son ensopiment y han fet possible sa regeneració.

Y no sols en lo ja fet ha sigut llur obra útil y necessaria, sino en lo per fer es mes que may imprescindible comptar ab ells. Ells sont los que, arc com avants, recordant als catalans llurs passadas grandesas, los fets y noms dels heroes y dels mártirs que per la patria vessaren llur sanch generosa, aixís com la decadencia y humillació dels pobles que viuen en l' abjecció y l' servilisme, han d' aviyar y mantenir lo foch del entussiasme patriótic. Ells sont los que, relatantnos l' historia d' extrangeras nacions, ensenyarán als ciutadans quina es la conducta que dehuen seguir quan la patria perilla, posant devant llurs ulls los exemples d' altres ciutadans y d' altres pobles, perduts uns per las superbias é intransigencias dels de dalt, esclavitzats altres per las irrefleccions é impaciencias dels de baix. Ells, donchs, los homes de lletras, han de ser en lo Catalanisme lo que sont ja avuy generalment en totas parts: los iniciadors y propagadors de tots los moviments d' opinió, y los inspiradors molt sovint de grans empresas. Los hi pertoca, donchs, quan menys, un lloch principal en nostre Estat Major, y fora, á mes d' ingràtitut, follia, lo volguer prescindir d' ells en cap dels càssos. Lo que procedeix es, indubtablemet, ajuntárlshi homes escullits de clara inteligencia y avesats als positivismes dels temps actuals, perquè, junt ab ells, fassin alguna cosa mes que cantar las desgracias de Catalunya y encéndrer entussiasmes patriótics, fochs que acaban per consumir-se en pura pérdua per falta d' aplicació, activitats que decahuen y s' desvaneixen per no saber com exercitarse.

Plegats uns y altres ab un plan ben determinat y ab ferma constancia, sabrán aprofitar y encaminar aquests entussiasmes y aquestas activitats, logrant, ensemps que donar cohesió á las forsas del Catalanisme, encaminarlas al verdader camp de batalla y fins, cal esperarho, obtenir algún día la victoria.

Un dels medis práctichs per aixó es, al meu enténdrer, l' anar á las urnas en totas y quantas ocasions se 'ns presentin. Serém segurament derrotats molts vegadas, que tots sabém com se fan á Espanya las eleccions, pero acostumarém al demás partits á comptar

ab nosaltres, nos ferém conéixer de molts que fins nostra existencia gnan, y tal volta arrivin moments y circumstancies en que nostre vot fassi l' pés y sigui decisiva la nostra cooperació.

Mentres no tindrem homes nostres qu' en los ajuntaments, y en las diputacions, y en las Corts aprofitin totas las oportunitats, tots los incidents y totas las contingencias per anar arrencant de mica en mica, y quan se pugui á grossos bossins, l' autonomia y llibertats que l' centralisme 'ns detenta, no logrerém avensar, puig ab lo *ó rey ó res* qu' alguns, plens de generosa y poch práctica integritat, voldrian adoptar per lema, temo que conseguirem tant poch com va conseguir lo vostre desdixat homónim.

No crech qu' obrar aixís sigui claudicar. Si arriba lo cas de portar nostres homes en candidatura, procurém triarlos de bona mēna. qu' un colp dintre las corporacions, qui sigui bon catalanista *fará da sé*.

Aqueix es lo procediment seguit per los txechs á Austria-Hungría, y per los irlandesos en lo Regne Unit; si aquells partits s' haguesin enclós dintre lo ideal sistema de volguerho tot d' un colp, no sols no haurian arribat á imposarse, sino que ni menys s' hagueran fet escoltar. Y bé prou sabéu qu' en aquells païssos era, per causas que no es d' aquest lloch explicar, molt més extesa y popularisada qu' aquí l' idea regionalista.

Que aqueix ha de ser lo objecte final de tot lo que s' fa, ho sabém vos, jo y molts altres qu' estém al corrent dels treballs terminats y á punt de terminarse que van en vías d' execució, dirigits, en sa part mes general, per l' Unió Catalanista, qu' ab tant magnífich éxit acaba de celebrar sa primera Assamblea, y, en lo que particularment se refereix á cada comarca, per las Associacions y distingidas personalitats qu' en ellas resideixen. No seria, donchs, necessari insistir sobre aixó, si no fos á mon judici, convenient contestar á tots aquells que, plens d' una generosa impaciencia, claman que 's fa poch, potser perque desconeixen las mil y mil dificultats de detall y d' organisió que s' han de véncer per donar lo mes petit pas endavant.

Lo camí es penosíssim y plé de contrarietats, de las quals la major es, sens dupte, l' indiferencia d' alguns y l' ignorancia en que estan molts catalans de lo que convé á Catalunya.

Precisament per facilitar aqueixa campanya, trucant, com molt poéticament escribíu vos, á las portas del cor y del cap dels catalans, s' ha fundat l' Associació de Propaganda Catalanista. Prescindint d' inauguracions y d' aparatosas solemnitats que produeixen mes gasto que profit y que generalment pochs resultats práctichs donan, aném de poble en poble ab la vritat als llabis y l' entusiasme al cor,

explicant á tots los homes de bona voluntat que volen escoltarnos, los mals que sofreix Catalunya ab l' actual modo de govern, y 'ls beneficis qu' esperém obtindria ab lo plantejament del sistema regional.

Aprofitém ademés totas las oportunitats que se 'ns presentan per dirigirnos á qualsevulga corporacions ó personas oferintlos'hi nostre concurs en tots aquells assumptos que directa ó indirectament se prestin á fer propaganda de nostras ideas. Fins are no 's pot dir que siguin molt notables los resultats obtinguts, pro si 's té en compte 'ls poch mesos que fa que estém definitivament organissats, no podém estar descontents.

Lo que no 'ns cansarém de recomanar may á tots los que simpatissin ab nostre programa, es lo qu' ab molt acert y convincents rahons exposéu vos, qu' es la propaganda individual y continua, y aqueixa tant ó mes ab l' exemple qu' ab la paraula. D' aquesta propaganda, degudament secundada per l' altre que podém anomenar pública, esperém los mes abundants fruyts, tal volta no tant primerenchs com desitja nostra patriótica impaciencia, pro certament ben madurs y y assahonats. Y 'l deber d' exercitar las duas menas de propaganda no 'l tenim solsament los que formém part de las Juntas ó Consells de las societats Catalanistas, sino tots los socis d' ellas, y d' aquets, mes que cap los de la nostra, puig com dihéu vos molt bé, si 'ls socis de la major part de corporacions poden fins á cert punt considerarse en paus ab ellas en havent pagat puntualment las cotisacions ó mesadas, los socis de l' Associació de Propaganda Catalanista venen obligats á convertirse cad' un d' ells en un actiu y fervent apóstol de nostras aspiracions. També deuen, al meu entendre secundar, y acompanyar á la Junta Directiva en totas y cada una de las obras que projecti empéndrer, sempre que vaigin, naturalment, ben encaminadas, sense refusar llur cooperació sino en los cassos de impediment. Ademés tenen, sense cap dubte, lo deber d' iniciar tots aquells projectes que 'ls semblin convenientes á nostre objecte y adequats á nostras forsas y á nostras aptituts, en la certesa de que l' actual Junta Directiva y segurament també las que mes endevant vinguin, los hi han d' agrahir y apreciar.

Ab aqueixa unió estich persuadit de que anirém molt lluny, y potser arriui un dia en que ab intensíssima satisfacció vostra y meva poguéu dir á nostres consocis: «Companys, prou treballar, cumplerta sa missió, l' Associació de Propaganda Catalanista 's declara dissolta. Ja no son necessaris sos esforços. ¡Catalunya es lliure!»....

¡Avuy fos y demá festa!

Quedo com sempre vostre afm. amich y S. S.

A. SUÑOL.

SECCIÓ POLÍTICA

La Assamblea catalanista celebrada los días 25, 26 y 27 del mes passat han tingut lo mes complet èxit.

Mes encara del que podiam desitjar sos mes entussiasistas partidaris.

Donchs si be es veritat que tots los delegats confiavan en sa realisació brillant per donar aixís mes unitat y forsa als travalls de propaganda de las diferentes Associaacions y entitats qu' arreu defensen la santa causa del Regionolisme, no era de esperar que los periódichs que 's tenen per pórtant veus de la opinió pública en la vida política, per lo mateix que sostenen lo contrari al ajudar als partits que 'ns desgobernán, s' ocupessen en conjunt de la importancia del acte, cadascú segons sas especials maneres de judicar.

Proba es aquesta, per cert ben palpable, de que la idea de la reivindicació s' imposa, ja que fins los que viuen del actual estat de cosas no s' atreveixen á embestir ab forsa las nostras ideas per creurer que tal se va posant Espanya que no hi haurá mes remey que plantejar resoltament lo règimen antonómich que tants bons resultats nos dongué sigles enrera y dona en l' actualitat en altres payssos mes progresius y mes ilustrats que 'l nostre.

Avant, donchs, en la campanya empresa y vullgui Deu que 'l jorn de la victoria pugui esser salutad ben prompte ab alegría en be de Catalunya y en be de la mateixa Espanya de qual felicitat tans enemichs nospintan, alguns mal intencionats á quins no guia mes que sas egoistas conveniencias.

Los periódichs mes llegits de Barcelona, los mateixos que sempre havian considerat nostras patrióticas ideas, com ensomnis de poetas, avuy ab motiu del èxit de la assamblea catalanista comensan á preocuparse un bon tros mes de aqueixa *folia del catalanisme* y per si acas no gosán á tirarse á fons en sos atachs, per si encara temps á venir pogués servirlos de refugi.

Era de esperar aquesta conducta:

Mentres nostras ideas regionalistas tol just s' arrelavan en la ánima d' alguns dels bons fills de Catalunya, mentres en una paraula, no pogués la idea catalanista satisfer certas ambicions y compensar certas molestias, nos giravan la esquena y despreciavan lo mateix qu' ara s' ha concretat á Manresa.

Avuy que la cosa 's presenta ja ab tota forma, que la idea pren gran increment á Catalunya, y algunas altrás regions espanyolas, ja 'ns trobem cara á cara, ab los despreciadors d' ahir que ab un pas mes com 'l d' avuy, no 'ls hi doldrá pas esser los amichs de demá.

¡Mes que hi fa si al fi y al cap sigui 'l que vulga 'l móvil que 'ls guihi, vindrán á ajudarnos quant sia l' hora!

Com á bons polítichs del dia, no poden ells cambiar de rumbo sense una seguretat positiva.

Lo mitj tom d' avuy, sera 'l tom complet de demá, quan siga ja segur lo triomf del Regionalisme á Espanya.

¡Llastima pera alguns d' ells que no 'ls hi sortirá tan á compte 'l cambi que tart ó d' hora hauran d' empèndrer!

Lo sistema regionalista no admet los desgavells de la centralisació aborrida que tan ha malmenat la pobre Espanya.

Be es veritat que perdut per perdut dehuen pensar que més val seguir la corrent que ser arrastrats per ella.

La Publicidad de Barcelona ab tot y que ab un article de fonde regoneixia certes veritats de nostre programa, per aixó volgué fer brometa en un suello polítich, extranyant la celebració d' assembleas catalanistas estant los cambis á 19.

Y justament no s' adonava 'l colega que ell mateix afegia un motiu més pera que 'ls que s' interessin per la Patria, procurin fer los medis pera la consecució de son benestar.

Per aixó, perque 'ls cambis son á 19, perque 'l pays està casi á la miseria, perque las regions no pòden tenir cap iniciativa, perque 'ls governs y ab ells tots los partits polítichs están malmenant la nostra terra, es necessari que 'ls bons fills de Catalunya s' entenguin y baix una mateixa bandera escampin als quatre vents las doctrinas salvadoras.

Si 'ls polítichs de *La Publicidad* y sos adversaris no ho haguessin fet tan malament en sa vida política, no 'ns veuriam tal vegada precisats á celebrar actes com 'l de Manresa pera aixecar l' esperit públich.

Y lo mateix podém dirá *El Suplemento* quan nos tira en cara que volém combatre als polítichs y som tan parlamentaris com los de la seva colla.

Justament aixís es com se demostra la inutilitat del parlamentarisme.

Discutint y aprobant en 2 dias tot un projecte de bases en lo que hi va enclós la vida política, económica y social d' un poble; ab la meytat del temps que necessita 'l Parlament de Madrid pera discutir 'l ninot de Gracia ó 'l martirio de una niña y altres tonterias per l' istil.

Be es veritat que lo mateix *Suplemento*, 's contradeix en son article de fondo al dir que á seguir los governs ab son sistema centralisador, lo que comensá per idealisme y es avuy regionalisme, será demá separatisme.

¡Y aixó dit per los que 'ns trovan radicals al demanar lo que es de justicia, histórica y científicament considerat!

¡Quin argument millor pera la nostra defensa!

Los periódichs de Madrid, també aquesta vegada han comprés la importancia de la cosa y deixant la conspiració del silenci que tenian acordada, s' han dignat ocuparsen en una ó altra forma.

Qui com *La Correspondencia* insertant únicament telégramas donant compte de la Assamblea, qui com *El Imparcial*, calificant á Guimerá de *estómago desagradecido*.

Com si 'ls aplausos de Madrid al autor de *Mar y Cel* obliguessin á Guimerá á vendrer la conciencia y la dignitat.

Pero en fi, sigui com vullga, lo cas es que han parlat de la Assamblea y si be es veritat que com á bons madrilenys los dol que se 'ls hi vulga pendrer la hegemonia de que avuy disfrutan, devem agrahirlos hi que hagin discutit nostras ideas, encara que en algún d' ells s' hagin descuidat las bonas formas á casa seva.

Fins hi ha hagut qui ha proposat concedirnos tot lo que reclamém y á mes alzar ó fixar unas bonas fronteras y aduanas en la ratlla divisoria pera separarnos d' una vegada del mapa d' Espanya.

¡Y ells 'ns diuen separatistas!

Deu 'ls perdoni que no saben lo que 's diuen.

Y per acabar aquesta Secció dedicada avuy á comentar la opinió dels polítichs referent á la Assamblea, 's pot deduhir de la actitud dels periódichs contraris á la mateixa, que com més se treballi y més se propagui la causa que defensém serém més respectats en nostras opinions y nostres interessos, que si sempre veuen en

en nosaltres la abnegació y 'l desinterés d' abandonar, quan convingui al pays en general nostras diarias ocupacions, y acudir tots los cridats de desde 'ls habitants dels Pirineus fins á la comarca tortosina, pera defensar lo que es comú á tots los catalans, com es la reivindicació de tot quan integra sa personalitat, no tindrán mes remey que tractarnos com se correspon ja que ells están acostumats á no bellugarse més que per sas propias conveniencias.

Y vullgui Deu que 'ls resultats positius de las deliberacions de la Assamblea de Manresa, pugui tocarlos Catalunya com més prompte sigui possible.

LA CRISIS ECONÓMICA

No vaig á dir res de nou. Som un home de fora que llegeixo poch, no estudio gens y gayre bé no sé pensar, perque molt sovint veig que 'm quedo dejú enterantme ó volguentme enterar de molts articles y discursos que rodan de poble en poble, molt celebrats de tothom.

Aquell qui busca una solució sabia, ja pot passar de llarch, perque jo no li podria pas donar. Sols pretench exposar á la pata la llauna algunas reflexions de sentit comú que se m' han anat acudint, y que no deuen valer gran cosa quan los sabis no 'n parlan.

Els tractan aquestas cuestiones *por todo lo alto* y jo no puch seguirlos tant en l' ayre, perque no som home de carrera ni sisquera so advocat.

Donchs héus aquí que l' altre dia vaig venir per cert negoci á Barcelona y passejant per la Rambla y per lo carrer de Fernando m' aturava tot sovint davant dels aparadors, lo qual feya somriurer als barcelonins que m' acompanyavan. Jo, que so aficionat á preguntarho tot, vaig dirlos:

—¿D' ahont son aqueixas porcelanas tan preciosas?

—De Sevres y de Sajonia, me respongueren.

—¿Y aqueixa cristallería tan rica?

—De Baccarat, de Bohemia, de Venecia...

Al cap d' un rato:

—¡Quin vellut mes rich y quinas sedas! ¿Son del pais?

—No, ¡ca! De Lió.

—¿Y aqueixas blondas?

De Bélgica.

Continuém lo passeig.

—¡Home! ¿Sabeu que 'ls barcelonins aneu tornantvos molt tips? ¡Quanta mena de formatges!

—Sí, de tots los paissos. Aquest es de Rochefort; lo del costat, Brie; lo de més enllá, Gruyere; aquell groch, Chester.

—Si, vaja, ja ho veig. Y 'ls embutxats, italians y francesos, y las sardinas, de Nantes, y 'l vi de Burdeos y de Champagne, y las tófnas, de Perigord, y las gallinas, gabatxas, y 'ls teixits, del dimoni

que se 'ls enduga. Me sembla que 'm passejo per una factoria d' Africa.

—¿Per qué? varen preguntarme.

—Perque 'm recorda lo que mon germá 'l marino m' esplicava d' aquells grans magatzéms de productes de tots los paissos, que ha vist en aquellas regions salvatjes. Com ells no saben fer res, tot los hi han de portar. D' altre modo 'ls europeus no hi podrían viure. Ells, en cambi de las nostras mercaderías, donan marfil, cautchú y altras materias del pais. Perque no hi ha remey, aquest mon tot se paga: ab diners ó ab dinadas.

—¡Es clar! responguren tots.

—Y quan no pot donarse un article en paga d' un altre, no queda més recurs que pagar en or.

—Naturalment.

—Donchs no pregunten per qué se 'n ha anat l' or d' Espanya. Se 'n ha anat perque mentres la senyora del fabricant de sedas comprava la vaxella de Svres, la senyora del fabricant de porcelana 's feya 'l vestit de seda de Lyó y la del propietari 's gurnia 'l seu ab blonda de Brusselas y després venia 'l botiguer dihent á tots:—Si 'm voleu creure á mi, no gasteu sino panyo de Sedan. Es altra cosa que aqueixas porquerías que 's fan á Sabadell y á Tarrassa.

¡Com havém d' anar bé, fentnos d' aquesta manera la guerra los uns als altres!

Ara vull suposar que realment totas aquestas cosas, y fins moltas altras que no cito, son infinitament millors que las que fem á Espanya. Rahó de més per no comprarlas. No son pera nosaltres. Jo comprench que 'l pays que fa Valenciennes tinga 'l capritxo de gastar Brusselas y que 'l poble que fa las copas de Bohemia vulga tenirne de Baccarat, perque son richs pera ferho y produheixen bo y fan un mer cambi de productes. Més nosaltres no tením medis pera sostenir lo luxo de Fransa, que en tantas cosas te per tributarias á totas las nacions.

Per més que 'ns pesi confessarho, som pobres; som com lo pagés endarrerit, que cap anyada li es bona. Quan venguerem car lo ví 'ns crearem una pila de necessitats y ara 'ns trobém ab que haviam estirat lo bras més de lo que permetia la mànega. L' or ja es fora, la plata li va al darrera y al pas que aném, dintre pochs mesos tindré la circulació forsa dels bitllets, y llavors, ¡bona nit y bon hora! Ja farà bon sol quan torném á veure moneda.

Mentres al mon hi hagi fronteras pera separar los Estats, cada nació tindrà de considerarse com una familia y haurá de viure segons sos possibles, y la que gastí més de lo que tinga se 'n anirá á

pico. Anéu á Fransa y á Alemanyá á predicar que no hi ha més família que la humanitat y os tirarán entre cap y coll sos aranzels protectionistas.

Aixó no te pas de ferho 'l Govern; som nosaltres mateixos qui 'ns tenim d'acostumar á protegirnos mútuament. Si 'ls espanyols no pensém en fomentar la riquesa nacional y 'l benestar dels productors, aixís obrers com capitalistes, ¿qui ho farà? Mireu al estranger com se defensen.

N'hi ha que s'afiguran quel'home que no pertorbal'ordre y paga 'ls impostos y contribucions sens fer frau ni engany es un gran ciutadà. No es pas veritat. Aquell qui demana al Estat protecció, y ajuda, y vías de comunicació, y policia, y fins la pluja á temps y 'l sol quan convinga—perque tal es la pretensió general en la nostra terra—te 'l deber de contribuir fins ahont arriben sas forsas á la tranquil·tat y al benestar y progrés de la nació á la qual tantas cosas reclama.

¿Qué poden fer tots los governs del mon plegats en un pays ahont no hi ha patriotisme ni enteniment; es dir, ni sentit moral ni sentit práctic? ¿Voleu ordre social? Feu que tothom se guanyi la vida. ¿Voléu lograr aquest fi tan noble y humanitari? No enviéu fora casa 'ls diners que aquí necessita la nostra industria agrícola, minera, naval, manufacturera, etc. ¿Qué os penseu que las nacions avuy més adelantadas del mon haurian arribat ahont son, si, quan estavan atrassadas, haguessen sigut tan imprevisoras y tan bojas com nosaltres?

Ja 'n poden imaginar de teorías y combinacions los economistas més sabis. Mentres per la nostra iniciativa espontánea y resolta no hi ajudém, cada dia anirém pitjor.

L'home que tenint salut y capacitat pera treballar vol viure á expensas del pays, es un mal ciutadà; l'home que estafa al Estat amagant la seva riquesa tributaria, es un mal ciutadà; l'home que s'enriqueix fent contrabando, es un mal ciutadà. Si 's pensan que robar al Estat no es perjudicar á ningú, van molt errats. Es perjudicar á tothom.

Republicans y monárquichs, demagogos y conservadors están conformes en que la contribució de consums es la mes odiosa é inícuca de totes, y tots los governs la aplican com una trista necessitat. ¿Seria necessaria, y en cas que ho fos, resultaria tan carregada, si tothom pagués lo que legalment deu pagar y no hi hagués tants milers de personas que tenen y fins logran la pretensió de que l'Estat las mantingui, treballant molt poch.... ó gens? ¿Haveu sentit á dir que en los payssos més richs del mon passen aquestas cosas? Es clar que no: porque si hi passessin ja no foran richs. Perque la riquesa ve de la activitat productora y no de la mandra oficial.

No cal que 'ns estenguém sobre aquest punt: diríam massa vulgaritats. Y encara que dir perogrulladas ab to doctoral es un medi molt fácil de fer lo sabi, no está 'l temps pera aquestas habilitats.

Respecte á lo que podría fer lo govern per sa part pera conjurar lo gran conflicte económic que 'ns ve al demunt á marxas dobles, ho ha dit ben clar en Leroy Beaulieu en un article que molts periódichs han traduhit aquestos dias. Es un estudi ple de bon sentit.

En suma, diu que fa molts anys que Espanya salda 'l pressupost ab déficit, que aquest ha arribat á tenir proporcions esgarrifosas, que tothom s' ha adonat de que gastém més del que podém y aixó 'ns ha fet perdre 'l crédito als ulls dels estrangers. Cal, per consegüent, nivellar tot seguint los pressupostos sens contemplacions, sens tIBUTEJAR de cap manera, demostrant aixís que podém ésser solvents y que tením la bona fé y la honrada intenció que 'l mon demana sempre als que deuen y demanan que no se 'ls retire 'l crédito. Pera aixó es indispensable fer economías en tots los rams. Y no crech jo que en aquesta part sia difícil seguir lo consell del célebre economista, porque una administració més enfarfegada y dispendiosa que la espanyola no crech que hi sia al mon.

En Leroy Beaulieu diu y repeteix que pera conseguir tot aixó, tan fácil de concebir y de compendre, necessitará 'l govern espanyol molta més energía que inteligencia.

¿La tindrà? No ho crech, ni sé qui ho creu. Y á fé que la situació no es pas apropiada pera debilitats y contemporisacions. Si continuém gayre temps aixís, aném depressa y volant á la circulació forrosa del paper moneda y á la bancarrota. Pera veure aixó no cal pas ser sabi, basta no ser cego.

No obstant lo pessimisme de que 'm sento possehit, jo que no soch economista, ni financier, ni entench un borrall d' aquestas cosas quan no son de sentit comú, tinch l' atreviment de dir que hi ha á Espanya un home que sería capás de fer lo miracle.

Aquest home es en Cánovas del Castillo. Jo crech que pera lograr aquest gran resultat, que tants milions d' homes somian, n' hi hauría prou ab que 'l president del consell, ab aquella elocuencia que Deu li ha donat y que may podria aplicar més á temps, dirigís al congrés un discurs presentant un plan complert d' economías y acabés dihent en sustancia, com ell sabría dirho:

—Lo ministeri que tinch la honra de presidir apela, com veyeu, al patriotisme de tots pera salvar la hisenda y la honra de la pátria, que á tots pertanyen. Ara, porque veji 'l poble espanyol y sápigán las naciones extrangeras que 'ls que tenim l' honor de seure en aquest banch sabém predicar ab l' exemple, al demanar á tothom los sacri-

ficis que la situació 'ns exigeix, declarem que; sia qual se vullalo resultat de la votació respecte á las cesantías, nosaltres renunciém solemnement á la que 'ns correspondria com á ex-ministres al deixar aquest puesto, avuy tan poch envejable.

Ja veuríam qui fora 'l guapo capás de no imitar aquest exemple y si hi hauría cap ciutadá que no aplaudís ab entussiasme semblant prova de desinterés y patriotisme. Lo mal es molt gran y ja diu á Catalunya y á Castella 'l ditxo: á grans mals, grans remeys.

Procurin aplicarlos be y depressa los qui son dalt, porque si ho han de fer los de sota será un dalt-á-baix.

UN VIGATÀ.

ESTIUHENGA

Ja tothom ha marxat; l' estiu s' emporta
il lusions y sospirs á novasterras
y la ciutat no es mes que un cementiri
florint la joventut per los vilatjes.

Paraulas de l' amor que 'l vent allunya
embolcalladas restan entre 'ls boscos
y ninetas gentils que feyan dolsa
la nostra estada en nits d' hivern, ja fugen.

¡Oh jorns d' estiu! que tristos! jo vos trovo
allunyat de tothom y del bullici;
la ciutat que, un bell temps m' aconhortava
sembla badanta fossa que m' espera.

No hi trovo caras conegudas, trovo
no mes que gent que adelerada corra
esma-perduda porque 'l vil negoci
'ls fuig á corre-cuyta de las urpas.

Aixó no es viure; activitat febroso
lo seny aixuga y nostre ser corseca;
veniu ab mi las tardas melangiosas,
las nits plascetas y los jorns espléndits
ahont l' esperit y 'l pensament s' enlayran
y 's barrejan ensemps en mars de dítas.

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

Juliol 1890.

CERTÁMEN DEL CENTRO DE LECTURA

FALLO DEL JURAT CALIFICADOR

Premi d' una flor natural oferta per lo Centre de Lectura, número 183.—L' amor—Respecte.

Premi de 500 pessetas, ofert per l' Exm. Ajuntament d' aquesta ciutat—núm. 99.—Comentario del general Prim—*Sans peur et sans reproche*.

Premi de 300 pessetas, ofert per la Comissió executiva del monument á Prim—núm. 163—Prim á Méxich *Quizás ahora se hace justicia á los hombres*.

Premi d' un objecte d' art, ofert per l' Excm. senyor don Práxedes Mateo Sagasta—núm. 53—A Prim—*Sol de gloria*.

Premi d' un exemplar de la *Historia de Cataluña*, de don Anton de Bofarrull, ofert per la Excm. Diputació provincial de Tarragona—no s' adjudica.

Premi d' un objecte d' art, ofert per la societat *Círculo Mercantil* d' aquesta ciutat—núm. 85—Prim en los Castillejos—*Moriamur et in media arma ruamus*.

Premi d' un objecte d' art, ofert per S. M. la Reyna Regent—núm. 292—La nau *Il á comme la mer. etc.*

Premi d' una escribania de plata, ofert per l' Excm. senyor don Joseph Bosch y Carbonell, Senador del Regne—núm. 83—Joch de pilota—No vela.

Premi d' un objecte d' art, ofert per don Geroni Marín, Diputat á Corts—núm. 244—Rosa mística—*Montblanch*.

Premi d' un diccionari d' Economia política, ofert per don Salvador Viada, Diputat á Corts—núm. 213—Estudi económic social—*En el equilibrio de las fuerzas*.

Premi de 400 pessetas, ofert per don Joan Vilella Diputat á Corts—núm. 291—¡Oydá!—*Soyez simples avec art*.

Premi d' un objecte d' art, ofert per lo M. I. Sr. D. Ramón de Mozón ex-gobernador civil d' aquesta provincia—núm. 313—Lo fill del sol—*¡Salut!*

Premi de una escribania de plata, ofert per lo M. I. senyor don Vicens Vieites, President de la Audiencia de lo Criminal de Reus—núm. 195—Catalunya treballant—*Labor prima virtus*.

Premi d' un objecte d' art, ofert per l' Excm. senyor Compte de Rius—núm. 168—Lo treball—*Labor omnia vincit*.

Premi de 200 pessetas, ofert per l' Excm. senyor Marqués de Maria-nao—núm. 374—Evolució de la literatura dramática catalana—*Nacionalidad y Regionalismo*.

Premi d' un objecte d' art, ofert per l' Excm. ajuntament de Tarragona—núm. 24—Girona—1809.

Premi d' un objecte d' art, ofert per l' Excm. Ajuntament de Barcelona—No s' adjudica.

Premi de 500 pessetas, ofert per lo Banck de Reus—núm. 141—Estiu-het de Sant Martí—Filosofia.

Premi d' un objecte d' art, ofert per la societat *El Círculo*, d' aquesta ciutat—núm. 45—Segimón—*Sanch per sanch*.

Premi de 250 pessetas, ofert per la societat *El Olimpo* d' aquesta ciutat—núm. 159—Encantos y desencantos—*No hay en el mundo altura. etc.*

Premi d' una agulla d' or, ofert per la societat *El Alba* d' aquesta ciutat—núm. 170—La dissecació—*Ultra tumba*.

Premi de 250 pessetas, ofert per la societat CENTRO DE LECTURA—núm. 167—El alma del mundo—*La existencia es un deber*.

Premi de 250 pessetas. ofert per la societat CENTRO DE LECTURA—núm. 182—Estudio critico sobre la edad Media—*La humanidad camina siempre hácia el progreso*.

Reus 21 Mars de 1892.—Lo Jurat—Victor Balaguer, *President*.—Eugeni Mata, *Vis-president*.—Anton Soler y Clarina, Ricart Guasch y Pijoan, Joseph Martí y Folguera, Joaquím Borrás de March, Sebastiá Torroja y Tarrats y Enrich Bages y Codinach, *Vocals*.—Agustí Nofrarias y Areñas, *Secretari*.

NOVAS

Diuenge passat contragueren matrimoni á la Catedral de Barcelona lo jove catalanista don Andreu Basté ab la bella senyoreta donya Maria Durán y Ventosa, filla del senyor Durán y Bas. Desitjém al nou matrimoni una série interminable de venturas.

Nostre distingit amich lo digne Administrador del "Banch de Sabadell" D. Eudalt Viver nos ha distingit enviantnos un exemplar de sa obra *Introduccion al estudio de la Cuestion Monetaria*, acompanyada d' un prólech de D. Frederich Rahola.

Agrahim de veras la deferencia que li ha mercescut al Sr. Viver lo nostre setmanari, y lo felicitem per son treball del qual nos en ocuparém en en dels próxims números.

Hem rebut aquesta setmana la agradable visita de *La Cigala d' Or*, periódich montpellerí que, redactat en la llengua de la terra, predica y escampa, sábiament dirigit per n Albert Arnavielle, las aspiracions regionalistas.

Ha mort en Barcelona la senyoreta Agna Soler y Balanzó, cunyada de nostre estimat amich lo distingit escriptor D. Emili Vilanova, á qui al igual que á sa familia enviém nostre mes sentit pésam, desitjántlosli la resignació necessaria pera soportar tan irreparable pérdua.

En lo Certamen del Centre de Lectura de Reus ha obtingut la *Flor Natural* D. Jaume Pomar Fuster, de Palma de Mallorca, qui á mes ha obtingut altre premi. Han resultat premiats los Srs. Creus Esther, Soler de las Casas Pin y Soler, Domenech, Careta y Vidal, Torres Reyetó, Güell y Mercader, Roure, Apeles Mestres y Opisso. També ha sigut premiat un treball del malaguanyat patrici D. Damás Calvet. Dit treball l' envia al Certamen un amich del difunt pera honrar sa memoria.

En lo Teatro de Novetats de Barcelona s' extréná ab gran éxit en la nit del passat di-lluns lo sainete en un acte titulat *La Baldirona*, degut á la ploma del eminent poeti y mestre en Gay Saber D. Angel Guimerá.

Ha arribat de Buenos Aires en companyia de Mr. Emie Leroy, funcionari de la Sucursal del Banch de Sabadell en aquella república, lo jove compatrici D. Agustí Llonch á qui doném la nostra coral benvinguda.

S' está enssejant en lo teatre catalá de Romea, un drama en tres actes titolat *Baïba-Roja* original de D. Frederich Soler.

Segons *La Dépêche tunisienne* s' tracta de fer una ópera de la *Règno Jano*, de Frederich Mistral, encarregantse de la música lo compositor Mascagni, autor de *Cavalleria Rusticana*.

Lo Foment del Travall Nacional ha nombat una comissió pera que estudihi la petició que li dirigí la "Lliga de Catalunya" pera estudiar de comú acort la millor manera d' arribar á un conveni entre 'ls elements productors del país y 'l govern, á fi de que aquest los

hi cedessa la convenient intervenció inspectiva en la Administració d'Aduanas, ab la qual ells mateixos, per medi de delegats especials, pogan secundar la acció dels Poders públics, vigilant y denunciant (pera superior castich) todas las infraccions á la ley que vejan en dita administració, de las que segons opinió general, s'hi acostuman á cometre.

Segons alguns diaris del Mitjdía de Fransa, l'autor de *Mircio*, de *Calendau* y del *Tre-sor del Felibrique*, lo diccionari de la llengua provensal que fou premiat per l'Institut, lo poeta Frederich Mistral presenta sa candidatura al seti que deixá vacant á la Ademia Francesa, l'almirall Jurien de la Gravière.

Ha sigut favorablement rebuda la noticia de las declaracions fetas per lo senyor Guimerá en la Assamblea catalanista congregada á Manresa, dihent que la política regionalista no es rerógrada, y demanant la reconstituició de las llibertats catalanas.

Y que vagi dihent *El Imparcial* que es sols Guimerá qui aixís pensa á Catalunya.

Lo que digué en son discurs de l'Assamblea Catalanista de Manresa l'eminent mestre Guimerá es lo que pensa Catalunya, Galicia, Navarra, Basconia, Aragó, Valencia, Mallorca, Andalucía..... en fi, casi podríam dir tota Espanya menos Madrid y *El Imparcial*.

Y al dir Madrid, no volem dir al poble honrat y treballador, sino al Madrid politiquer, causant de la ruina y desprestigi d'aquesta Espanya per ells tan bescantada.

Y 'l dir *El Imparcial* no fem cap salvetat porque nos dirigim á la direcció y redacció enpés del periódich *de mas circulación de España* y que ja sabem porque es contrari á las idees sustentadas per lo senyor Guimerá, en l'Assamblea de Manresa.

Lo día que 's posin á la práctica ja se li haurá acabat la tasca de dirigir la opinió de los qu' honradament dirigiran la cosa pública.

Y aixó es lo que no li cap á la barrotina al citat periódich.

L'Ajuntament de Barcelona obra un nou concurs, per haver declarat desert lo primer, pera premiar, si ho mereixés á judici del jurat, la millor cantata á Colon, apropósit pera ésser posada en música y executada per coro y orquesta en las festas que 's celebrin en aquella ciutat pera commemorar lo centenari de Colon. La composició haurá d'ésser escrita en catalá, quedant ab entera llibertat lo poeta pera elegir metros y tomas, pero divent procurar, en lo que sia possible, que la composició sia curta, varia de tons y apta pera que 'ls compositors que concorrin al értamen, que després se celebrará, puguin aplicarhi al desenrotllo y expressió musicals dels conceptes poétichs, los variats y múltiples medis que proporciona 'l concurs d'una numerosa massa vocal é instrumental.

L'autor que guanyi 'l premi obtindrà la quantitat de cinh centas pessetas y un diploma honorífich en pergamí. Además s'adjudicará un accéssit, consistent en un diploma honorífich al autor de la composició que segueixi en mérit á la primera.

Los travalls s'admeterán fins á las dotze del matí del 17 d'Abril corrent, á la secretaría municipal, negociat de Governació.

D'una Revista de Madrid, treta de *La Rencixensa* y firmada per Melcior de Palau, re-tallam las següents rallas, que recomanan á l'atenció de nostres llegidors:

"Per fi,—y ha sigut precis arribar á la conferencia 38,—s'ha mentat en l'Ateneo la intervenció de la Corona d'Aragó en lo descobriment y conquesta d'América; la veu armoniosa y vibrant encara del trovador de Montserrat, del donant de la Biblioteca y Mu-

seu a Vilanova y Geltrú, s'ha alsat entre ruidosos aplausos, demostrant ab datos, extrets en gran part del arxiu de la Corona, que Cabrero, Santángel, Joan de la Coloma, Alons de Caballería y Gabriel Sánchez protegiren y alenaren a Colon, y que fou lo segon qui, mogut tant sols pel *engrandiment de la patria, en servey de Deu y en be del Estat real*, entrá en la cambra de la Reyna Isabel, quan ja sortia de la Cort lo gran projectista desahuciat, més que pels sabis pels econòmichs; la convencé y lográ que de nou fos cridat, oferintli medis per portar a bon terme sa atrevidíssima empresa.

No es possible, diu Balaguer, ab clar criteri històrich, que Santángel, a qui Ferrán anomenava *lo bon aragonés y nostre estimat canceller, notari y racioner de nostra casa*, dongués semblant pas sense comptar ab son assentiment, exposantse d'altra sort a perdre tan cobdiciada confiança, y, molt devia ser l'agrahiment de Colon als de la part d'Aragó, que l'afavoriren, quan la primera carta que escriu, avans que als mateixos Reys Catòlics donantlos coneixement de *sa sort*, es a Gabriel Sánchez, no deixant de ser també molt conduhent al tema del discurs, que fos Joan Coloma qui, en unió del intrèpit descobridor, redacta *las capitulacions de Santa Fè*, y que, si lo primer fou ab la ajuda de Santángel, com ho ratifica lo mateix Pare Las Casas, si be en paráfrasis llegendaria, lo segon viatge de Colon fos ab los diners y medis que li proporcioná lo Consulat de Mar; que de res hauria servit la descoberta si 'ls Corteses y Pizarros no haguessin confirmat y extés la possessió de las terras.

L'orador estimá que la conquesta d'América, d'interés comú é indivisible, fou lo sagell de la unió d'Aragó ab Castella, que s'havia realisat en las lleys, no en los fets encara; proposá la variació del díctich célebre, divent ser, segons ell:

A la española nació
nuevo mundo dio Colón,

lo qual fou rebut ab grans aplausos; insistint en que ab lo nom de isla espanyola y no castellana batejá 'l gran genovés una de las primeras descobertas. Y com havia arrebatat en los comensaments ab un párrafo sobre lo *romancero*, cautivá ab un final ple de poesia, dit ab una joventut que mols joves desitjarian, y dedicat oportunament, a tall de brindis provensal, a nostres germans d'América.

En la Junta general extraordinaria que 'ls socis del *Foment catalanista* de Barcelona celebraren lo día 13 del corrent, fou nombrat per unanimitat President honorari don Narcís Verdager y Callís. En la mateixa sessió quedá constituída la Junta de Govern en la manera següent: President, D. Francisco Fios y Calcat; Vis-president, D. Lluís Marsans; Secretari 1.er, D. Domingo Corominas y Plá; Secretari 2.^{on}, D. Joseph Mallofré; Tresorer, D. Joan Solé; Comptador, D. Enrich Ciurana; Bibliotecari, D. Anton Pubill; Delegats, don J. Manel Ximeno, D. Pau Bartolí, D. J. Vilar, D. Joseph Martí y D. Joseph Juliá.

Hem rebut un exemplar del Conveni celebrat entre los fabricants del ram de panyeria y duenyos de talers mecánichs.

En aquest conveni s'estableix nova tarifa pera 'ls preus de teixir, que considerem molt equitativa y que ve a armonisar los interessos d'abdos contractants.

La falta d'espai nos priva avuy de publicar íntegro dit conveni. Ho farém en lo pròxim número.